

inače je njih više od stotine. Vjerujem, da bi pisac s nešto više pažnje i zalaganja mogao otkloniti bar veći dio tih nedostataka. Na knjizi, u kojoj su izišli »Tijesni puti«, naznačeno je i korektorovo ime, pa je čudno, što su propuštene tolike griješke. Uopćivao sam govoreći o nekim karakterističnim pojavama, jer sam ih zapazio i u djelima još nekih suvremenih pisaca i publicista. Ne kanim ovim napadati pisca, već kao čitalac iznosim svoja zapažanja o njegovu djelu. S ushitom ću pročitati slijedeću Sekuličevu knjigu, u kojoj ne će biti, barem ne ovoliko, raznih griješaka.

Mate Šimundić

NEKE NEZGRAPNOSTI U JEZIKU NAŠE ŠTAMPE

U nadi, da će uredništvo od vremena do vremena iznositi nezgrapnost raznih izraza, koji su se udomačili u našoj štampi, slobodan sam iz lijepog broja korova našeg jezičnog »vrta« iznijeti nekoliko primjera:

1. *Spektakl*. Od nekog vremena naši kazališni kritičari više i ne znadu za riječ: »predstava«, sve je sad »spektakl«. Očito misle, da su naročito otmjeni, kad se služe tom francuskom riječi. Međutim kod nas još uvijek prevladava njemački jezik, u kome riječ Spektakel znači galama, gužva, francuski: tapage. Zato za velik dio naših čitalaca, koji ne znadu francuski, ali znadu njemački, ta uporaba riječi spektakl nije razumljiva i ispada smiješno, kad čitaju, da je predstava »Hamleta« u Dubrovniku »bio lijepi spektakl«!

2. Nekako se zaboravilo, da mi imademo riječ: »potreban«, »potrebno«. Sada je kod nas sve »neophodno«. To je očito iz ruskog: neophodim. Istina, ta se riječ kod nas i prije upotrebljavala, ali je sada sasvim istisnula našu riječ: potreban. Po značenju — k: k> ga ja razumijem — neophodan je izraz jači od potreban, neophodno je nešto, što je od »prijেকে potrebe«, unumgänglich notwendig, pa zato taj izraz i ne valja upotrebljavati svakom prilikom. A i mjesto »neophodno potreban« može se lijepo reći »prijেকে potreban«.

3. »Diskusija«. Upotreba te riječi u našim novinama pokazuje, da nedostaje osnovnog poznavanja smisla te riječi. Diskusija pretpostavlja

izmjenu mišljenja, da dakle dođe do diskusije, potrebno je, da učestvuju dvojica ili više ljudi, od kojih svaki uzima riječ, ali ne uzima »diskusiju«. Ipak stalno čitamo, da je X. Y. u »svojoj diskusiji« rekao to i to.

4. Naša industrija stalno »osvaja« neke proizvode, što je očiti nesmisao. Osvojiti se može neka tvrdava, dok se produkcija nekog novog proizvoda može *usvojiti*, ali ne i osvojiti.

5. U kazalištu se stalno govori o tome, da neki glumac »tumači« ovu ili onu ulogu. To je po francuskom »interpreter«, ali kod nas dosada nije bilo nigdje uobičajeno. Govorilo se, da glumac »igra«, da »glumi« i t. d. Pod tumačenjem se kod nas razumijeva sasvim nešto drugo, neko razlaganje, neko tumačenje u pravome smislu riječi, a ne gluma.

Mogao bih mnogo produžiti, možda drugi put više. Vjerujem, da će »Jezik« morati zauzeti stanovište u pogledu ispravne primjene naših riječi, jer će inače iz naših novina nastati vrelo potpune jezične konfuzije.

Milovan Zoričić

O UPOTREBI GLAGOLA NAVODITI

Osim značenja, u kojima glagol *navoditi* upotrebljava narod, što je Broz-Ivekovićev Rječnik (BIRj) nabrojio u I. toč. 1—4, upotrebljavaju književnici taj glagol i u značenju spomenutom pod br. 5 u tom rječniku: navoditi na pr. riječi iz knjige kakve (zitieren, anführen, locum citare, afferre). U tom smislu ne može mu se naći zamjena, ma da je po svom postanku germanizam, te je njegova upotreba opravdana. Prema glagolu postala je i imenica *navod* u značenju citat, te se ni njoj ne može prigovoriti, jer je i ona stekla građansko pravo u hrvatskom ili srpskom jeziku. No čim je taj glagol općenito usvojen i stao se upotrebljavati kao verbum dicendi, počeo je zahvatati sve šire područje i potiskivati glagole srodna značenja. Najprije su novinari počeli zloupotrebljavati tu riječ, a onda je zloupotreba počela zahvatati i naučnu prozu.

Tako na pr. jedan naš dnevnik piše: »Navodi se, da ona nije umrla prirodnom smrću« ili »Najdalje od svih u ovim nagadanjima otišao je New York Post, koji navodi, da odlaganje debate može potvrditi glasove, da Eisenhower

sprema da uoči novembarskih izbora pozove predsjednika sovjetske vlade Maljenkova na razgovore.« Očevidno je, da se i u prvoj i u drugoj citiranoj rečenici ne radi ni o kakvu citatu, jer se u prvoj rečenici iznosi samo mišljenje ili tvrdnja, pa bi tu svakako trebalo reći *tvrdi se* ili *misli se*, a u drugoj bi se rečenici bolje reklo glagolom *káže*.

Drugi dnevnik piše: »Analizirajući te uzroke oni su naveli, da je jedan od glavnih veća potrošnja od proizvodnje.« Ni tu nije pravilno upotrebljena riječ *naveli*, nego bi trebalo reći *izjavili su*. Na drugom mjestu piše isti dnevnik: »List navodi, da će se Zapadnoj Njemačkoj isporučiti za dvije godine teško naoružanje u vrijednosti preko milijarde dolara.« Tu bi bez sumnje glagol *navodi* trebalo zamijeniti glagolom *spominje* ili *javlja*.

Iz novinarske proze prešla je ta zloupotreba i na naučnu prozu:

»Hampel i Wilhelm navode, da lovor treba uzgajati pod zasjenom«, zatim »Oni navode, da se kamenje ljeti toliko zagrijava, da toplinom, koju izarava, formalno sprži biljku.« U obje se rečenice glagol *navoditi* ima zamijeniti glagolom *tvrditi*.

Isto se tako nepravilno upotrebljava imenica *navod* mjesto *tvrdnja*, gdje ona ne znači citat. Tako u rečenici: »Po navodima Adamovića sitnolista mirta raste samo u Dubrovačkom području.«

Negdje autora popravljaju njegov kasniji citat kao u ovoj rečenici: »Poričući navode Becka, da je divlja maslina karakteristična i najčešća vrsta makija, Adamović piše: »Ta *tvrdnja* nije nikako opravdana niti je umjesna.« Trebalo je dakle, da pisac i u uvodnoj rečenici upotrebi riječ *tvrdnja* mjesto *navod*, kako je Adamović ispravno rekao.

Mogao bih nabrojiti bezbroj citata iz naših dnevnika svaki dan, gdje se glagol *navoditi* bez potrebe upotrebljava u značenju spominjati, javljati, reći, kazati, tvrditi i sl. Čini se, da se novinarima taj glagol sviđa kao nešto finije i ljepše od prstonarodnog izraza *spominjati*, *kazati*, pa ga nemilice upotrebljavaju, gdje mu nema mjesta. Takvom upotrebom glagola *navoditi* narušava pisac konciznost izričaja, čime se ogrešuje o pravila stilistike. Stoga bi bilo potrebno,

da se upotreba toga glagola u značenju *verbum dicendi* ograniči na ono značenje, koje sam naprijed spomenuo pod I. 5 u BIRj.

Petar Muždeka

NAOKO SITNICA

U običnom govoru, u dnevnoj štampi, pa čak i u djelima veoma cijenjenih autora potkrade se često neka jezična »sitnica«, koju laik (a i stručnjak) ne zapazi i, kasnije, ako se ta »sitnica« duže ponavlja, on je usvoji.

Evo, samo primjera radi, jedne takve »sitnice«.

Vrlo često, ako ne i redovito, čuje se, kako neki student — i to baš student našega jezika — opravdava svoj neuspjeh na ispitu, ili drugdje, time, što nije bio »psihološki« pripremljen.

Očito je, da se ovdje radi o psihičkom (*psihički* prema *psiha* = duša), a ne psihološkom (*psihološki*: *psiholog*, *psihologija*) stanju, koje je bilo uzrok neuspjehu. Psihologija kao nauka teško da može kome u takvom slučaju pomoći, kao ni zvanje psihologa, ali psihička (ne psihološka) koncentracija, sredenost, veoma je potrebna čovjeku u radu.

No ne smijemo se čuditi, što tako čujemo na ulici, pa makar i iz usta studenta jezika, kad se na stranicama udžbenika i drugih publikacija ta ista pogreška uporno ponavlja.

U knjizi »Kritike« Milana Bogdanovića, na str. 131. stoji:

»Tragična sudbina Sofke je determinirana složenim spletom psiholoških (!) i socijalnih uzroka.«

Ili na drugom mjestu:

»... u jeziku pojedinih ljudi ima niz naročitih govornih ogranaka. Oni zavise od njegovog *psihološkog* (!) stanja...« (L. Timofejev: Teorija književnosti, str. 178., izd. Prosvjete, Bgd, 1950, preveli s ruskog dr. Vido Latković i Kiril Svi-narski, korektor Ljubinka Jović.)

Ne treba posebno dokazivati, da je u oba primjera trebalo staviti pridjev »psihički«, a ne »psihološki«.

Ovo nisu usamljeni primjeri nepravilne upotrebe pridjeva izvedenih od imenica sličnih po obliku. To dovodi do zbrke u pojmovima, pa se ne može dopustiti u dobru govoru, a kamoli